

DESPRE EROI SI EROUARHIE

Dr. Florin-Corneliu Popovici

About Heroous and the Functions of Heroism

Abstract: It's a fact that heroes are special human beings, apart from common people. Having a privileged relationship with the divine, heroes are virtuos and full of rare human qualities. According to Thomas Carlyle (On Heroes), the most important quality of heroes is *honesty*. Second, *reality is their aim and source of living*, apart from tricky appearances and fantasies. Heroes embrace a tragical condition. Providential, original, proactive, designed to heroism, visioners, heroes are considered messengers and apostles of changing. Each epoch has its own heroes. For them, the facts are those to speak, not words. Heroes lack fear. Beyond appearances, heroes do have access to the essence of life. They are courageous, rational, lucid people, tender-harted, free spirits. Even common people may become heroes. There is a heroism connected to war, as well as to the domestic part of life. Heroes are always winners, not victims. Heroes function as a guarantee of steadiness. It is the private judgement who allow them to take the right decision and to act. Heroes are not egotistic and don't fear of death. For them, it's more important the others life to protect and to improve than theirs. Heroes are savers, guardian angels. They have a strong moral conduct and a high level of consciousness. Carlyle speaks about Hero As A Divine, Hero As A Priest, Hero As A Prophet, Hero As A Poet, Hero As A King, Hero As a Man of Letters. The last one is the best because of inspiration of divine origin and because of his books – an efficient way of connecting the other people; printing is a sign and a consequence of democracy. Heroes are guided by a creed. Carlyle reveals that idolatry is bad when it becomes unsincere.

Keywords: heroes, heroism, honesty, reality, good, truth, noble, tragic condition, self sacrifice, change, creed, providence, order, action, loyalty, virtues, vision, original, honour, national pride, dignity, idolatry.

Trăiesc printre noi, uneori în imediata noastră vecinătate, alteori solitari, neștiuți de nimeni, într-un anonimă vecin cu discreția absolută, fără ca, aparent,

nimic să-i recomande și să-i facă speciali, mai „altfel” decât restul lumii, până în momentul zero al existenței lor, până când, în situații-limită, cel mai adesea pe muchie de cuțit, sunt nevoiți să se autodeconspire și să lase deoparte vălul, să-și dea măsura valorii și să răstoarne o stare de fapt crezută până atunci imuabilă, să intervină atunci când existența în genere se situează în dezacord cu starea de bine, cu frumosul și cu adevărul. Vorbim despre *eroi*, despre semeni de-ai noștri, *oameni cu însușiri*, înzestrați cu virtuțile excepționalului, cei care, printr-un algoritm al destinului, necunoscut nouă, muritorilor de rând, sunt chemați să schimbe paradigma, să restaureze ordinea, să dea un impuls omenirii, să mobilizeze conștiințe, să incite la acțiune și la doborârea propriilor limite, să provoace la primenire –totul pentru o viață dusă în acord cu legile armonioase universale. Eroii apar mai de fiecare dată în situații de criză, pe un fond social și politic tulbure, însă nu în mod obligatoriu și exclusiv în acest context. Ei sunt *oamenii însemnați*, predestinați eroicului, oameni excepționali, aleși, *providențiali*, *oameni exemplari*, susceptibili să ofere un ideal de viață. Ceea ce îi diferențiază de omul obișnuit, comun, mai puțin aplecat spre fapta exemplară, e *condiția tragică*, apetitul enorm pentru risc și nivelul ridicat al sacrificiului de sine. Repere umane indiscutabile, vârfuri de lance ale umanității, purtători de glorie fără a ținti înspre aceasta și fără a și-o dori, alcătuiind o cvasi minoritate, eroii sunt *vectori sau agenți ai schimbării*, persoane (ce ulterior se metamorfozează în personaje de legendă) ce rup cadrele strâmte ale obișnuitului, banalului și cotidianului. Eroul este caracterizat, între altele, prin efort de autodepășire continuă. Faptele sale eroice punctează istoria, fac istoria, o scriu sau rescriu. Personaje dotate cu virtuțile excepționalului, altruiști prin definiție, *garanți ai stabilității*, eroii apar atât pe timp de pace, cât și (mai ales) pe timp de război.

Cine sunt eroii și cum definim eroismul? Identitatea eroilor este un concept cu geometrie variabilă. După unii, eroii se nasc eroi (în literatură, pecetea eroicului, semnele sale distinctive, sunt reprezentate de anumite semne particulare pe care le au pe corp, vizibile sau nu), alții devin eroi, în funcție de context, de întâmplarea fericită, de situarea în cadrul care permite cumulul de factori care fac posibilă dovada de eroism. În ambele cazuri însă, pe lângă semnele respective (necesare, însă nu și suficiente), este nevoie de momentul declanșator special care să permită eliberarea și manifestarea eroicului. Se spune că germenul eroicului sălășluiește în fiecare dintre noi și că, în cele mai multe dintre cazuri, nu e nevoie de o pregătire specială prealabilă care să pună în valoare eroicul. „Eroi au fost, eroi sunt încă”, spune un cântec patriotic românesc, ceea ce presupune o continuitate peste ani, dar și existența unui *cult al eroilor*, forma supremă de recunoștință și de cinstire. Cu toții avem predispoziție spre eroic, avem eroicul în gene, eroicul există în stare latentă în fiecare dintre noi, însă la foarte puțini se și manifestă în stare plenară.

Eroismul are o existență pluriplană, nefiind obligatoriu legat de condițiile de beligeranță, de existența câmpului de bătaie. Există și eroismul de tip „domestic”, intervenția de tip salvator, manifestarea divinității și a providenței prin intermediul oamenilor. Între toate –ismele posibile, eroismul este forma supremă, corolar, acoladă a virtuților umane. Eroii sunt *oamenii providențiali*. Thomas Carlyle¹ îi denumește „Oamenii Mari”. Prin excelență pozitiv, făptuitor de bine, structurat cosmic, eroul este analogat *luminii*. Eroul redefiniște condiția umană, este cel care, prin faptele sale răsunătoare, rămâne în conștiința colectivității și a umanității. Dictionarele² îl definesc în felul următor: **ERÓU**, *eroi*, s. m. **1.** Persoană care se distinge prin vitejie și prin curaj excepțional în războaie, prin abnegație deosebită în alte împrejurări grele ori în muncă. ♦ Ostaș căzut pe câmpul de luptă. **2.** Personaj principal al unei opere literare. ♦ Personaj principal al unei întâmplări; persoană care, într-o anumită împrejurare, atrage atenția asupra sa. **3.** (În mitologia greco-romană) Semizeu, persoană născută dintr-o zeitate și o ființă pământeană, înzestrată cu puteri supraomenești sau care a devenit celebră prin faptele sale deosebite. Din fr. **héros**, lat. **heros**.

Eroii sunt persoane demne de luat în seamă, de reținut și de urmat, oameni cu o personalitate puternică și cu alură de lider, *modele* care înflăcărează imaginația, generează acțiune și reacțiune. Oare câți dintre noi nu am avut în copilărie cel puțin un erou de poveste în pielea căruia să fi dorit să fim, pe care să-l imităm, cu ale cărui isprăvi nemaipomenite și destin neobișnuit să ne identificăm, în paralel cu câștigarea admirației semenilor? Mersul înainte al omenirii se datorează cu precădere eroilor. Ei sunt aceia care dau tonul schimbării, care o întruchipează, care anunță că a sosit vremea abandonării în formele anihilatoare de elan vital. Prin definiție *oameni de acțiune, mesageri, apostoli ai schimbării*, eroii sunt „o companie plăcută”³ în preajma cărora e un privilegiu să trăiești. A fi contemporan cu un erou, a-l cunoaște și a-l urma e o șansă la care nu mulți avem acces.

Departate de a fi perfecți, dar perfectibili, suspuși greșelii, eroii, cel puțin din momentul în care se declanșează în ei acel declic eroic (menit să le schimbe – lor și celor receptivi la faptele lor ieșite din comun - viața), sunt lipsiți de egoism, capacitatea lor de dăruire fiind totală. Loialitatea și fidelitatea îi caracterizează, la fel și *credința/crezul* că pot schimba lumea în bine, că-și pot aduce aportul decisiv la realizarea unei lumi mai bune. „Demnitari sociali”⁴, eroii există, se manifestă în interiorul societății, sunt parte integrantă a ei. Eroismul se face cu oameni și pentru oameni, ei fiind beneficiarii direcți ai rezultatelor faptelor excepționale, ieșite din comun. Eroii sunt *purtătorii de*

¹ *Cultul eroilor*, Iași, Institutul european, 1996, traducere de Mihai Avădanei, prefață de Al.Zub, 268p., p.17

² Dexonline, sursa DEX' 09 (2009)

³ Thomas Carlyle, *Cultul eroilor*, p.18

⁴ *Ibidem*, p.28

virtuți și de blazon (nu în sens aristocratic), investiți cu dar și cu har, îngeri păzitori în trup de om, *vizionari*. Alături de un crez, de un mobil, de o motivație fundamentală care-i mobilizează și le dau un sens major existenței, eroii au o *relație aparte cu divinitatea* (care se manifestă prin ei, veritabile canale de comunicare), indiferent de formele pe care aceasta le îmbracă sau indiferent cărei religii sau confesiuni aparțin, lucru ce nu se confundă cu dogma, cu instituția spirituală, cu slujitorii acesteia și cu derapajele, în speță politice, ce pot decurge de aici (istoria e martor la episoade sângeroase în care credința a fost impusă cu sabia). Eroii sunt *exaltații, avântații, marii contestatari*. Ei intervin atunci când lucrurile nu merg în direcția dorită, când acestea dau semne că se abat de la făgașul lor normal. Cu profil de justițiar și de revoluționari, *profund ancorați în realitate*, respingând aparențele și abstractul, trăitul în iluzorii, eroii trăiesc în concret, având *nevoie* în permanență *de certitudini*, de puncte de sprijin, de acțiune pentru a se legitima. Ceea ce-i diferențiază de omul curajos este empatia, capacitatea de a-și oferi ajutorul necondiționat și nu în ultimul rând, *puterea de sacrificiu* (pus într-o situație limită, eroul nu ezită să-și dea viața pentru o cauză).

Eroii sunt sarea pământului, bogații din punctul de vedere al nobleței sufletești, *oamenii realității*. În fața acestei cavalcade de însușiri, nu întotdeauna societatea răspunde favorabil, în fața dovezilor certe de eroism, ingratitudea acesteia față de eroi mergând până la neglijare, defăimare, uitare sau plasare în zona ridicolului. Faptele eroice au valoarea metalelor nobile: „<<Aurul>>, cultul eroilor au existat întotdeauna și pretutindeni și nu vor dispărea odată cu stingerea omului.”⁵

Eroii, Oamenii Mari, sunt aceia care au capacitatea de a săvârși fapte mari. Două sunt domeniile majore de referință care înregistrează ca un seismograf performanța eroilor: istoria și conștiința. Fiecare perioadă istorică își are eroii, își conține propriii eroi: „[...] istoria lumii este biografia Oamenilor Mari.”⁶ Măreția unei epoci este dată de felul în care oamenii vremii știu să-și prețuiască eroii. Societatea fără eroi nu va face nicicând istorie. Eroul, copilul Cerului și al Pământului, este *omul de geniu*, cu rădăcini divine, purtător de mesaj din partea divinității. Dacă valoarea umanității stă în oamenii ce o populează, atunci eroul reprezintă valoare condensată, un „bonus” de valoare, valoare adăugată. Fără să poarte aureole, eroii se găsesc în imediata vecinătate a sfinților.

Calitatea de erou onorează, dar și obligă. Ridicarea la statutul de erou presupune o moralitate și o conduită exemplară. Atingerea cotelor înalte ale eroismului este posibilă mergând doar pe calea virtuții. Eroii sunt cei care găsesc Drumul spre Centru. Ceea ce-i legitimează sunt *faptele*, iarăși nu

⁵ Thomas Carlyle, op.cit., p.28

⁶ Ibidem, p.29

vorbele, trecute în plan secund. Eroul e *voluntarul*, e altruistul, e „doctorul fără de arginți”, cel care nu pretinde și nu așteaptă recompensă pentru Binele făcut. Eroul veritabil e modest, nu-și arogă fapte nemaipomenite și nici calități umane care să-l ridice artificial deasupra semenilor. Păzitor al Legii, eroul e *omul superior*, omul pe care se poate conta, pe care se poate pune preț. El e *purtătorul de grijă*, echilibratorul balanței, *purtătorul de dreaptă măsură*. Justițiar și justițiabili, eroii sunt *oameni de onoare*. Principala calitate a eroului este SINCERITATEA: „Eroii sunt agenții veșnicilor transformări ale societăților. Ei sunt oamenii mari, oamenii *reprezentativi*, după expresia lui Emerson, care rezumă în ei o epocă întreagă, care dau marile direcții în viața spirituală a omenirii. Ceea ce filosofia germană găsea în *ideea* unei civilizații, unei epoci, adică în trăsătura ei fundamentală, în nota caracteristică din care derivă cu necesitate toate celelalte note secundare, Carlyle găsește în erou, în omul mare. Cei doi termeni, erou și societate, sunt într-o continuă influență reciprocă: precum eroul rezumă o epocă, este sufletul unei civilizații, tot așa societatea e modelată de erou care este adevăratul creator de valori.

Carlyle, cu felul său mistic, privește apariția și misiunea eroilor pe pământ cu aceeași minunare cu care privise întreaga existență și lege morală. *Eroul, ca și lumea în întregimea ei și viața, este un mister* (subl.n., F.C.P.). Realitatea ultimă este ascunsă pentru noi; ceea ce putem prinde sunt numai aparențe, hainele, simbolurile pe care le îmbracă realitatea pentru a ne apărea nouă. În pătrunderea acestei realități, a adevărului, sunt grade de aproximație succesive. Eroul este omul capabil de a pricepe cât mai în adâncul ei realitatea, omul capabil de a ajunge până la Ideile divine de care vorbea Fichte. El știe să înlăture simbolurile care întunecă înțelesul adevărat al realității și să adopte simbolurile din ce în ce mai adecvate la esența adevărată a Naturii și a lui Dumnezeu. Eroul este omul care pricepe mai adânc realitatea, omul care stă în contact direct cu Faptul divin și etern al Universului. De aceea *eroul este omul veridic prin excelență* (subl. n., F.C.P.). De acolo sinceritatea lui fără margini, care ca orice superioritate adevărată este inconștientă: <<sinceritatea, o sinceritate adâncă, mare, pură, este prima caracteristică a oricărui om eroic în vreun chip>>. Eroul nu poate fi altfel; cu niciun chip nu poate renunța la adevărul lumii și al firii lui; dacă pierde sinceritatea nu mai este un erou.”⁷

De ce sinceritatea e considerată calitatea de bază a eroului? Fiindcă nu poți fi onest cu „celălalt” dacă nu ești în primul rând onest cu propria-ți persoană, dacă ceea ce numim conștiință – oglinda sufletului - e încărcată de mâlul gros al faptelor reprobabile: „Niciun Napoleon, niciun Cromwell, niciun Burns, niciun om nu este în stare să facă ceva dacă nu ia mai întâi acest lucru în serios, dacă nu este ceea ce consider eu a fi om sincer. Aș spune că sinceritatea, o

⁷ Constantin Antoniadă, *Opere*, Studii selectate, prefață, note și comentarii de Ion Mihail Popescu, București, Editura Eminescu, 1985, p.188-189

sinceritate profundă, totodată și pură, este prima trăsătură a oricărui om cât de cât eroic. Nu sinceritatea care se declară ea însăși a fi sinceră; oh, nu, aceasta ar fi cu adevărat ceva lipsit de însemnătate; o sinceritate conștient superficială și infatuată; cel mai adesea doar o închipuire. Sinceritatea Omului Mare este ceva despre care el nu poate vorbi, nici nu este conștient de ea; mai mult, presupun că el este mai curând conștient de nesinceritate; căci ce om poate păși întocmai după legea adevărului o zi întreagă? Nu, Omul Mare nu se laudă că e sincer, departe de el așa ceva. Poate că nici nu-și pune problema aceasta. Aș spune mai curând că sinceritatea lui nu depinde de el; el nu este în stare să nu fie sincer!”⁸

Dedicându-se obștii, eroii nu-și mai aparțin. Ei devin astfel un „bun” public.

În accepțiunea generală a termenului, eroii sunt *salvatorii*. Unii fac chiar o meserie din aceasta, și aici ne gândim la medici, pompieri, aviatori. Alții sunt eroii de pe stradă, eroii în luptă cu urgiile naturii, eroii care depășesc cu succes toate probele inițiatice ivite în cale spre obținerea desăvârșirii. Eroii sunt *oameni dedicați, cutezători, biruitori*, care nu știu ce este frica: „Nu ne putem uita la un Om Mare, oricât de imperfect ar fi el, fără să nu câștigăm ceva. El este izvorul de lumină, în preajma căruia este bine și plăcut să fii. Lumina care luminează, care a pătruns întunericul lumii; și aceasta nu doar ca o lampă aprinsă, ci asemeni făcliei naturale strălucind ca un dar al Cerului; ca un izvor de lumină revărsată, un izvor de intuiție nativă și originală, de bărbăție și noblețe eroică; - în a cărui strălucire toate sufletele simt că e bine să se afle.”⁹ Totodată, Oamenii Mari sunt cei capabili să vadă și să înțeleagă în profunzime, sunt semeni de-ai noștri care pun întotdeauna omul pe primul loc, care dau dovadă de o remarcabilă stăpânire de sine, fapt subliniat de inteligența emoțională.

Eroii nu sunt lași, nu se tem, nu dau înapoi, nu se dezic de faptele lor, nu se compromit. Există eroi în timpul vieții, după cum există eroi post-mortem. Spiritul de sacrificiu, devotamentul, viața pusă în slujba vieții reprezintă și apanajul mamelor eroine. Eroismul nu ține cont de vârstă, de sex, de culoarea pielii sau de convingerile religioase. Eroii sunt întotdeauna *învingători*, niciodată învinși, eroii sunt *pe scut*, niciodată sub scut. Învinșilor li se potrivește sintagma „*Vae victis*”. Eroul este *luptătorul pe front*, indiferent de conotațiile pe care le are frontul (pe timp de război sau de pace): front ca un câmp de bătălie, front deschis împotriva răului și a fărădelegii, front comun împotriva neadevărului etc. Ca și veteranul, eroul este purtătorul de glorie și decorații, purtătorul de lauri. Vitejia sa face casă bună cu adevărul, cu mila, cu tot ceea ce este bun și măreț în ființa umană. Eroul meu poate fi și al tău, de unde și *universalitatea eroului*. Eroul e un *bun de patrimoniu*, un *brand de țară*, un

⁸ Thomas Carlyle, op.cit., p.62

⁹ Ibidem, p.18

atestat de mândrie națională. Eroul este omul înzestrat cu rațiune și cu simțire, este *omul rațional*, cu un *nivel ridicat de conștiință și de reponsabilitate*. În ordinea umană, deasupra eroilor stau doar martirii: „Eu consider cultul eroilor ca fiind marele element modificator în sistemul antic de gândire. Ceea ce numeam junglă confuză a păgânismului răsăritean, putem spune, născută din multe rădăcini: orice admirație sau adorare a unei stele sau a unui obiect din natură era o rădăcină sau o viță de rădăcină; rădăcina-mamă din care, în mare măsură, tot restul se hrănea și creștea.[...] Adorarea unui erou este admirația transcendentă a unui Om Mare. Cred că Oamenii Mari sunt încă de admirat! Nu există sentiment mai nobil decât admirația față de cineva mai presus de sine însuși în toate timpurile. Până în zilele noastre, el a constituit o influență tonifiantă în viața omului. Cred că religia se bizuie pe acest sentiment: nu numai păgânismul, ci chiar și religii net superioare și mai adevărate, - toate religiile cunoscute până acum. Cultul eroilor, admirația prosternată, din adâncul inimii, supunere înflăcărată și fără margini față de o atât de dumnezeiască și nobilă a omului, - nu sunt toate acestea sâmburele Creștinismului însuși? Cel mai mare dintre toți eroii este Cel pe care nu-l vom numi aici.”¹⁰

Eroii sunt un „produs” al societății și totodată o oglindă a ei. Felul în care ne raportăm la propriii eroi ne definește ca entități. Omul demn, vertical, responsabil, atent la valorile naționale, vibrant la noțiuni precum patrie, strămoși, patriotism, istorie, întotdeauna va face un cult pentru eroii neamului: „Cea mai semnificativă trăsătură din istoria unei epoci este maniera în care îl tratează pe un Om Mare.”¹¹

Oamenii Mari au calitatea de eroi fondatori, acțiunile lor vitejești fiind echivalentul unui nou început, al unei primeniri necesare și „restartări-reinventări” simbolice. Acțiunile pline de eroism sunt un act de creație și de recreație, de ordonare a haosului. Eroul este *omul original*, iar eroismul său are caracter de unicitate. Pentru a se centra pe acțiune și a se pune în slujba „celuilalt”, în speță semenul fără predispoziție la eroism, dar cu o nevoie acută de bine și de adevăr, eroul trebuie să se pună de acord cu Legea și să trăiască în comuniune cu sinele, cu „dublul” său.

O a doua mare calitate a eroului este deplina sa **ANCORARE ÎN REALITATE**. Eroul veritabil are acces la esența lucrurilor, le percepe dincolo de aparențe și nu se lasă înșelat sau sedus de acestea. El lucrează cu datele concretului, ale imediatului: „Eroul pășește pe pământul solid al realităților; fantasmagoriile și himerele n-au ce căuta în sufletul lui tare. Pentru adevăr și sinceritate el sacrifică tot, himere și iluzii, chiar când acestea par necesare vieții. El nu face tranzacții cu soarta și cu adevărul. Iluziile și himerele nu pot fi niciodată

¹⁰ Thomas Carlyle, op. cit., p.27

¹¹ Ibidem, p.60

trebuincioase vieții; numai adevărul și realitatea sunt aducătoare de viață; minciuna e moarte; pe minciună și nesinceritate nu se poate dura nimic.”¹²

Din punct de vedere al umanului, eroul împrumută din însușirile seducătorului, al insului carismatic, cu priză la public. Eroul, *omul lucid*, vertical din punct de vedere moral, procedează de fiecare dată fair-play. Înainte de a fi invincibil pe câmpul de bătălie, ele este imbatabil sub aspectul moralității, al încrederii și devotamentului cu care slujește o cauză. Convingerile sale de nezdruncinat îl fac să fie ferm, tranșant, dintr-o bucată, dezinteresat total de jumătățile de măsură. Judecata Omului Mare în acțiune se ghidează după principiul „totul sau nimic” sau „acum ori niciodată”. Eroul este totodată *omul inimicos*, omul care pune suflet și pasiune în acțiunile sale altruiste.

„[...] Eroul poate fi Poet, Profet, Rege, Preot sau orice altceva în funcție de lumea în care se naște.”¹³ Oamenii Mari trăiesc în medias res, în miezul lucrurilor. Purtători de mesaj, *reformatori* prin structură, ei iau universul în serios, după cum se iau pe sine în serios. Eroul veritabil conștientizează acut menirea sacră pe care o are. Cultul eroilor presupune adorare, idolatrie, însă nu orice formă de idolatrie este bună: „Nu vom intra aici într-o controversă teologică privind idolatria. Idol înseamnă *Eidolon*, ceva vizibil, un simbol. Nu este Dumnezeu, ci un simbol al lui Dumnezeu; și poate că ne-am putea întreba dacă cel mai întunecat la minte muritor l-a considerat vreodată drept ceva mai mult decât un simbol. Îmi închipui că nu s-a gândit niciodată că biata icoană făcută de mâinile lui *era* Dumnezeu; ci că Dumnezeu era simbolizat de către ea, că Dumnezeu se afla în ea într-un fel sau altul. Și ne putem întreba în acest context: nu este orice fel de cult o adorare prin simboluri, prin *eidola* sau prin lucruri vizibile? Faptul că *văzutul* devenit vizibil ca imagine sau icoană pentru ochiul muritor; sau vizibil doar pentru ochiul din lăuntru, pentru imaginație, pentru intelect. Toate acestea constituie o diferență superficială, nu una de esență. Ele sunt tot un lucru de văzut având semnificația dumnezeirii; un idol. Cel mai riguros puritan își are propria sa mărturisire de credință și reprezentare intelectuală a lucrurilor divine și prin ele își exercită adorarea; prin ele devine pentru prima oară posibilă această adorare. Toate crezurile, toate liturgiile, toate formele religioase, toate concepțiile care îmbracă în mod adecvat sentimente religioase sunt în acest sens *eidola*, lucruri vizibile. Orice fel de cult trebuie să recurgă la simboluri, la idoli. Am putea spune că orice idolatrie este relativă și cea mai rea dintre idolatrii este pur și simplu *mai* idolatră.

Unde se află atunci răul? Trebuie să existe aici vreun rău fatal, altfel oamenii cinstiți din toate părțile, dăruiți cu harul profeției, nu le-ar fi condamnat cu atâta osârdie. De ce este idolatria atât de urâtă de profeți? Mie mi se pare că în adorarea acelor biete simboluri de lemn, lucru care i-a stârnit cel mai mult

¹² Constantin Antoniadă, op.cit., p.189

¹³ Thomas Carlyle, op.cit., p.96

pe profeți și le-a umplut sufletele de indignare și aversiune nu era practic ceea ce ele sugerau gândirii lor și îi făceau să-și exprime sentimentele în cuvinte adresate celorlalți, cât idolul în sine, obiectul. [...] Cel mai sărman muritor care își adoră fetișul, în timp ce inima lui este plină de el, poate fi demn de milă, de dispreț și de îngăduință, dacă vreți; dar cu siguranță că nu poate fi obiect de ură. Să-i *fie* inima plină de el, iar întreg spațiul minții sale înguste și tenebroase să-i fie iluminat de el; într-un cuvânt, să-l lăsăm să *creadă* din tot sufletul în fetișul lui, și atunci aș putea spune că va fi, dacă nu bine pentru el, măcar pe cât de bine se poate pentru moment și îl veți lăsa în pace și nesupărat acolo.

Aici intervine însă cazul fatal al idolatriei, adică faptul că în vremea profetilor, mintea niciunui om nu mai *este* la modul sincer dominată de idolul sau de simbolul său. Înainte de apariția profetului care, văzând prin el, știe că nu este nimic altceva decât lemn, mulți oameni trebuie să fi început să se îndoiască de faptul că acest idol ar fi ceva mai mult decât atât. *Idolatria condamnabilă înseamnă idolatrie nesinceră* (subl.n., F.C.P.) [...] Idolatria condamnabilă este *prefăcătorie* și chiar *prefăcătorie sinceră*.¹⁴

După cum am afirmat în paginile anterioare, citându-l pe Thomas Carlyle, eroul, *omul capabil*, analog Învățătorului care eliberează ființa umană din întuneric, nu operează cu aparențe, ci cu esențe. Pentru că are un crez, indiferent care ar fi acesta, Omul Mare este original. Efortul său duce întodeauna la un rezultat. Indiferent de formele credinței (nu credința duce la anarhie, ci greșelile comise în numele credinței), eroul crede pentru el, nu pentru alții. „Judecata privată” face diferența între un om onest și un om fals: „Dreptul la judecata privată își va menține forța deplină oriunde există oamnei adevărați. Un om cinstit crede cu întreaga sa putere de judecată, cu toată claritatea și discernământul pe care le posedă; un astfel de om a crezut întotdeauna în acest fel. Un om fals care se căznește doar <<să creadă că crede>> se va descurca firește într-un fel oarecare.”¹⁵

Prin definiție, eroul e născut să fie liber. Pentru faptul că este conectat în permanență la realitate, rolul eroului este acela de a extrage omul obișnuit de sub tutela sau tirania aparențelor înșelătoare. Eroul manifestă intoleranță față de tot ceea ce înseamnă simulacru. Puterea sa superioară de judecată îi permite să stăpânească deopotrivă știința cuvântului și știința tăcerii. Omul Mare are capacitatea extraordinară de a extrage esențialul din lucruri, de a decela. Bazându-se pe intuiție, el alege întotdeauna calea dreaptă. Netemător, eroul, omul de ispravă, nu are „organ” pentru frică.

În **Cultul eroilor**, Thomas Carlyle analizează șase tipuri de eroi spirituali: *Eroul ca divinitate*, *Eroul ca profet*, *Eroul ca poet*, *Eroul ca preot*, *Eroul ca*

¹⁴ Thomas Carlyle, op.cit., p.140-142

¹⁵ Ibidem, p.144

Om de Litere și Eroul ca rege. Dintre aceștia, Eroul ca Om de Litere are un statut aparte, datorită faptului că este „în întregime produsul timpurilor noi; și atâta vreme cât va dăinui minunata artă a scrierii sau a scrierii imediate pe care noi o numim *tipar*, ne putem aștepta să dăinuie și el, ca una din formele eroismului pentru epocile viitoare. Omul de litere este din diferite puncte de vedere un fenomen cu totul aparte.”¹⁶ Eroul ca Om de Litere este *omul inspirat*, omul care scrie cărți, mijloace de convingere a oamenilor. În toată această chestiune, un rol crucial îl are tiparul, indisolubil legat de ideea de democrație.

„În erou găsesc glas toate lucrurile pe care alții nu pot să le exprime. Ceea ce spune el sumedenie de alți oameni simțeau confuz, presimțeau, dar nu puteau spune articulate. Minte lui clară și pătrunzătoare dă viață gândului obscur al unei întregi epoci. Într-o formulă simplă am putea spune că eroul exprimă latențele timpului său. El aduce la lumină, formulate clar, aspirațiile și dorințele confuze ale unor generații întregi. În glasul lui, toți cei capabili de cugetare găsesc exprimată partea cea mai adâncă și mai adevărată a propriului lor suflet. De aceea îl ascultă și-l adoră.

Eroul, omul original, croiește drumurile spirituale pe care umblă multă vreme omenirea. Prima licărire a unui adevăr nou este ca un pas făcut într-o regiune necunoscută, neumblată. Cel ce vine apoi calcă pe urmele înaintașului său și astfel se face o potecă, un drum care se lărgeste din ce în ce, pentru ca toată omenirea să poată păși pe el. La începutul unei ere noi găsim totdeauna un om mare, un erou care deschide omenirii încă o perspectivă asupra realității.”¹⁷

¹⁶ Ibidem, p.175

¹⁷ Constantin Antoniadă, *Opere*, p.190